O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro`yxatga olindi
№ БД-60310400
«14» 10 2024 y

«TASDIQLAYMAN»
SamDU rektori:
_____R.I.Xalmuradov
«___»_____2024 y

TA'LIM SOTSIOLOGIYASI FANIDAN

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	300000 -	Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot;
Ta’lim sohasi:	310000 -	Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar;
Ta’lim yo‘nalishi:	60310400 -	Sotsiologiya

Samarqand-2024

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
TAS1406	2025-2026	4	6
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O‘zbek		6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Ta'lim sotsiologiyasi	38 40	102	180

2. **I. Fanning mazmuni:**

Fanni o‘qitishdan maqsad – Mazkur fan bo‘yicha tizimli bilimlarga ega bo‘lishi; fan haqida umumiy tasavvurga ega bo‘lishi, fan haqida bilimga ega bo‘lishi, zamonaviy ilmiy asoslarda ulardan hayotiy va kasbiy faoliyatida foydalana olishni bilishi; ma’lumotlarni yig‘ish, saqlash, ishlov berish va foydalanish usullariga ega bo‘lish; o‘z kasbiy faoliyatida asoslangan mustaqil qarorlarni qabul qilishni bilishi zarur.

Sotsiologiyada ta’lim tizimi ijtimoiy institut sifatida, uning jamiyati, xususan, ishlab chiqarish, ijtimoiy tuzilma, siyosat, ahloq va shu kabilar bilan o‘zaro ta’siri va harakatini o‘rganuvchi tarmoqdir. Ta’lim shaxsning yashash faoliyati va ijtimoiylashtirishning turli tabaqalari rivojlanishi va shakllanishida hammadan ham boshlang‘ich va shu sababdan zarur bo‘lgan asosiy omildir.

Fanning vazifalari -

- ta'lim sotsiologiyasini fan sifatida tavsiflash; o‘quvchilarda ta’lim sotsiologiyasining obyekti, predmeti, tuzilishi, vazifalari, kategoriyalari haqida tasavvur hosil qilish;
- talabalarni ta’lim sotsiologiyasining shakllanish va rivojlanish tarixi bilan tanishtirish;
- ta'limning jamiyat hayotidagi o'rni va rolini, uning ijtimoiy funksiya va vazifalarini ko'rsatish;
- ta'limni ijtimoiy institut va ijtimoiy tizim sifatida tavsiflash;
- ta'limni insoniyatning global muammosi deb bilish;
- talabalarga zamonaviy megatrendlar taqdimoti bilan dunyoda sodir bo'layotgan jarayonlardan xabardor bo'lgan holda, ularning ijtimoiy hayoti, ta'lim va kasbiy faoliyati muammolari bilan bog'liq savollarga javob berishga yordam berish;
- ijtimoiy muammolarni tahlil qilishda ta'lim sotsiologiyasida turli nazariy yondashuvlarning xilma-xilligi va o'ziga xosligini taqdim etish;
- talabalarni ta’lim tizimidagi ijtimoiy jarayonlarni aniq sotsiologik tadqiq qilish metodologiyasi va metodologiyasi bilan tanishtirish;

- talabalarni ta’lim tizimidagi ijtimoiy jarayonlarni aniq sotsiologik tadqiq qilish metodologiyasi va metodologiyasi bilan tanishtirish;
- talabalarda sotsiologik madaniyat ko‘nikmalarini shakllantirish, ta’lim sotsiologiyasiga oid nazariy bilimlarni o‘z amaliy faoliyatida va hayotning boshqa sohalarida qo‘llay olish, shuningdek, talabalarda ijtimoiy hayotni sotsiologik tahlil qilish va amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Ta’lim sotsiologiyasining paydo bo‘lishi va rivojlanishi.

Ta'lim sotsiologiyasi sotsiologiya fanining bir tarmog'i, u sotsiologik bilimlarning differensiallashuvi jarayonida paydo bo'lgan boshqa fanlar, masalan, iqtisodiy sotsiologiya, siyosiy sotsiologiya, huquq sotsiologiyasi va boshqalar bilan aloqalari.

Ta'lim sotsiologiyasining chegaralarini belgilashi va o'zi ko'rib chiqadigan hodisalarni o'rganishga o'z yondashuvini ishlab chiqishi. Ta'lim sotsiologiyasining sotsiologik bilimlar tarkibidagi o'rnini aniqlash zarurati, fanning sohaning intizomiy mansubligi masalasi bilan bog'liq muammolari.

2-mavzu. Ta’lim sotsiologiyasining ob’ekti va predmeti, asosiy tushunchalari.

Ta'lim jarayonlarini, tizimlarini va ularning jamiyat bilan o'zaro ta'siri. Ilmiy yo'nalish ta'limning ijtimoiy jarayonlardagi o'rni, ta'lim muassasalarining ijtimoiy tuzilishga ta'siri va ta'limning turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasida tenglik va adolatni ta'minlashdagi roli. Ta'lim sotsiologiyasi ijtimoiy o'zgarishlarni, ijtimoiy stratifikatsiya, gender va milliy o'ziga xoslik kabi masalalar bilan ta'lim o'rtasidagi bog'liqlik.

Ta’lim sotsiologiyasining ob’ekti, ta’lim jarayoni va ta’lim tizimlari. Ta'limning ijtimoiy muhitga ta'sirini, ta'lim muassasalarining jamiyat bilan qanday o'zaro aloqada bo'lishini va ta'limning ijtimoiy institut sifatidagi roli. Ta’lim sotsiologiyasining predmeti ta’lim jarayonining ijtimoiy jihatlarini tahlil qilish.Ta'limning ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga, gender tengligiga, ijtimoiy harakatchanlikka va iqtisodiy rivojlanishga qanday ta'sir qilishi.

3-mavzu. Ta’lim sotsiologiyasining nazariy yo‘nalishlari va modellari.

Ta’lim sotsiologiyasining nazariy yo‘nalishlari va modellari ta’lim jarayonlarini turli nuqtai nazardan tahlil qilish. Har bir yo‘nalish ta'limning jamiyatdagi rolini va ta'lim tizimlari qanday ijtimoiy natijalar olib kelishini o‘ziga xos tarzda izohlash. Feministik nazariya, Modernizatsiya nazariyasi, Funktsionalistik nazariya, Funktsionalizm ta’lim tizimining jamiyatni barqarorlashtirish va ijtimoiy tartibni saqlashdagi roli. Simbollik interaksionizm ta’lim jarayonidagi insonlar o‘rtasidagi kundalik muloqot va o‘zaro ta’sirlari. Ijtimoiy harakatchanlik nazariyasi, ta’lim imkoniyatlari

oshishi natijasida insonlar o‘z ijtimoiy darajasini ko‘tarish va iqtisodiy mustaqillikka erishish imkoniyati

4-mavzu. Ta’lim, tarbiya va madaniyat: tarix va zamonaviylik

Ta’lim, tarbiya va madaniyat insoniyatning tarixiy rivojlanishidagi muhim omili, jamiyatning shakllanishi va taraqqiy etishi. Ushbu uch tushuncha o‘zaro bog‘liqligi, har birining ma'nosi va ahamiyati zamon va makonga qarab o‘zgarib borishi. Ta'lim insonlarga bilim va ko‘nikmalar berish jarayon sifatida. Ta'lim jamiyatning ma'naviy va moddiy rivojlanishida muhim ahamiyati. Ta’limning mazmuni va shakllari turli davrlarda o‘zgarishi, u har doim inson salohiyatini oshirish va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shishga qaratilganligi. Tarixiy jarayonda ta’lim avvalgi davrlarda diniy, oilaviy va mahalliy an’analarga asoslanganligi, zamonaviy maktab tizimlari va oliy o‘quv yurtlarining shakllanishi.

5-mavzu. E.Dyurkgeym - ta’lim sotsiologiyasining asoschisi

E.Dyurkgeym ta’limning ijtimoiy mohiyatini maxsus tadqiq qilishga birinchi bo‘lib murojaat qilgan sotsiologlardan biri. Pedagogikaning ta'lim va sotsiologiya fani sifatidagi munosabatlarining o'ziga xos xususiyatlari. Odamlarning ehtiyojlari ijtimoiy sharoitlarning o'zgarishi va ta'lim, E.Dyurkgeymning davlat xizmatining haqiqiy sohasiga aylana boshladi, ta’limning ko'proq to'g'ridan-to'g'ri nazorat va boshqaruv ob'ektiga aylanishi. Jamiyat ta’limning ma’lum me’yorlarini ta’kidlabgina qolmay, balki bu vazifani bajarishni ham o’z zimmasiga olishi. Ta'lim bizda anglashi kerak bo'lgan shaxs tabiat yaratgan shaxs emas, balki jamiyat uni qanday bo'lishini xohlashi va jamiyatning ichki tuzilishi talab qiladigan shaxs bo'lishi.

6-mavzu. Ta’lim ijtimoiy institut sifatida

Ta’lim ijtimoiy institut sifatida, insonlar jamiyatdagi ijtimoiy me’yorlar, qadriyatlar va bilimlarni o‘rganishi, shuningdek, ularning ijtimoiy rollarga tayyorlanishi jarayoni. Ijtimoiy institut sifatida ta’lim jamiyatning uzviy qismi, insonlarni ijtimoiylashuvga tayyorlash, ijtimoiy tuzilmalarning barqarorligini saqlashga yordam berish. Ta’limning ijtimoiy institut sifatida rivojlanishi jamiyatning taraqqiyoti bilan chambarchas bog‘liqligi. Ijtimoiylashuvni ta’minlash: Ta’lim jamiyatning asosiy ijtimoiylashuv institutlaridan biri. Insonlar jamiyatning umumiy madaniyati, axloqiy qadriyatlari, me’yorlari va qoidalarini o‘rgatish. Ta’lim orqali jamiyat a’zolariga kerakli bilim va ko‘nikmalar berishi.

7-mavzu. Ta’lim jarayoni va uning tuzilishi

Ta'lim sotsiologiyasida ta'limni o'rganishga, uni tashkil etishning ijtimoiy tomonlari, ta'lim sohasidagi munosabatlarni va faoliyatini takomillashtirishga sotsiologik yondashuvni qo'llash. Umumiy ilmiy nuqtai nazardan ta'limni

global, milliy va mahalliy darajada sotsiologik o'rganishga alohida e'tibor qaratishning bir qancha sabablari.

8-mavzu. Ta’limda ijtimoiy tenglik va adolat muammolari.

Ta’limda ijtimoiy tenglik va adolat muammolari, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun dolzarb masalalardan biri. Ta’limda ijtimoiy tenglik va adolat deganda har bir shaxsning teng ta’lim olish huquqi va imkoniyatiga ega bo‘lishi, ta’lim jarayonida adolatli munosabat va resurslarning teng taqsimlanishi. Ta’limda ijtimoiy tenglik va adolatni ta’minlash bilan bog‘liq muammolar mavjudligi, ular turli omillar ta’sirida yuzaga kelishi. Har bir shaxs uchun teng imkoniyatlar: Ta’limga kirish va uni olishda barcha fuqarolarga, jinsi, millati, iqtisodiy holati va jismoniy imkoniyatlaridan qat’i nazar, teng imkoniyatlar ta’minlanishi. Resurslarning adolatli taqsimlanishi: Ta’limda ijtimoiy adolat, barcha talabalar ta’lim resurslaridan bir xil darajada foydalana olishi.

9-mavzu. Ta’lim va gender tengsizlik

Ta’lim va gender tengsizlik, jamiyatda erkaklar va ayollar o‘rtasida ta’lim olish imkoniyatlaridagi farqlar. Gender tengsizlik jamiyatning turli sohalarida, jumladan, ta’lim tizimida ham uchrashi va buning ijtimoiy, iqtisodiy, va madaniy omillar ta’siri. Gender tengsizlik ta’lim imkoniyatlariga ta’siri, qizlar va ayollarning bilim olish, o‘zini rivojlantirish va jamiyatda faol ishtirok etishiga to‘siqlar.

Ta’limda gender tengsizlikning sabablari: Madaniy va an’anaviy omillar: Ko‘plab jamiyatlarda qizlarning ta’lim olishida madaniy va an’anaviy cheklovlar. Ayrim hududlarda ayollarni ta’limga jalb qilish oilaviy majburiyatlar va erkaklarga bog‘liq hayot kechirish an’analari, erta turmushga chiqishi bilan bog‘liq urf-odatlar ta’lim olish imkoniyatlaridan mahrum etish.

10-mavzu. XXI asrda noklassik ta’lim sotsiologiyasi

XXI asrda noklassik ta’lim sotsiologiyasi; zamonaviy ta’lim tizimini chuqur o‘rganishga qaratilgan sotsiologik yondashuv. Noklassik ta’lim sotsiologiyasi klassik nazariyalardan farqi, ta’lim jarayonlarini dinamik, o‘zgaruvchan va ko‘p o‘lchovli bir tizim sifatida. XXI asrda texnologik taraqqiyot, globallashuv, ijtimoiy tenglik va adolat masalalari ta’lim sohasida yangi qiyinchiliklar va muammolar. Noklassik ta’lim sotsiologiyasining asosiy xususiyatlari: Globallashuv va ta’lim:XXI asrda ta’lim globallashuv jarayonining muhim qismi sifatida. Ta’lim tizimlari xalqaro darajada bir-biriga bog‘liqligi; ta’limning milliy identifikatsiya va xalqaro standartlar o‘rtasidagi muvozanatni saqlash muammosi; Texnologik taraqqiyot va raqamli ta’lim.

11-mavzu. Dunyoda ta’lim sotsiologiyasi

Ta’lim jarayonlarini ijtimoiy muhit, madaniyat, iqtisodiyot, siyosat va texnologiyalar bilan bog‘liqligi. Ta’lim sotsiologiyasi dunyo bo‘ylab turli xil ta’lim tizimlari, siyosiy tuzumlar, iqtisodiy rivojlanish darajalari va ijtimoiy

tuzilmalar bilan bog'liq holda shakllanishi. Har bir mamlakatning ta'lim tizimiga o'ziga xos ijtimoiy shart-sharoitlar, tarixiy meros va madaniy qadriyatlar ta'siri. Dunyo bo'ylab ta'lim tizimlarining asosiy vazifalari – ijtimoiy tenglikni ta'minlash. Ta'lim insonlarga ijtimoiy lift sifatida xizmat qilishi, ya'ni turli ijtimoiy qatlamlarga kirish imkoniyatlarini oshirishi.

12-mavzu. XXI asrda inson va jamiyatning tarbiyaviy salohiyati.

XXI asrda inson va jamiyatning tarbiyaviy salohiyati; zamonaviy sharoitlarda inson va jamiyatning rivojlanishiga mos tarbiya jarayonlarini anglash; XXI asrda global o'zgarishlar, texnologik inqilob, axborot texnologiyalari va globallashuv natijasida inson va jamiyatning tarbiyaviy salohiyati yangi bosqichga ko'tarilishi. Tarbiya nafaqat an'anaviy axloqiy va madaniy qadriyatlarni uzatish, balki yangi dunyoqarash va ko'nikmalarni shakllantirish uchun muhim omil sifatida. XXI asr tarbiyaviy salohiyatining asosiy omillari: Texnologiyalar hayotimizning har bir sohasiga kirib kelgan bir davrda, ta'lim va tarbiya jarayonlari ham raqamli vositalarga ko'proq bog'liq bo'lib qolishi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlarda bilim olishning yangi usullari; virtual muloqotning ta'siri, axloqiy xavflar va onlayn xatti-harakatlar masalalari. Globallashuv va madaniy xilma-xillik: Axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni qayta ko'rib chiqish: XXI asrda yangi axloqiy me'yorlar shakllanishi.

13-mavzu. Ta'lim ijtimoiy sub'ektning rivojlantirish jarayoni sifatida.

Ta'lim ijtimoiy sub'ektning rivojlantirish jarayoni sifatida; ta'limning shaxs va jamiyatni rivojlantirishdagi markaziy roli. Ta'lim orqali shaxs nafaqat bilim va ko'nikmalarni oladi, balki ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan axloqiy, madaniy, iqtisodiy va fuqarolik jihatlarini ham rivojlantiradi. Ta'lim va ijtimoiy sub'ekt; Shaxs ta'lim jarayonida ijtimoiy sub'ekt sifatida. Ta'limning rivojlantiruvchi funksiyalari; Bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish.

14-mavzu. XXI asrda ta'limning jamiyatini shakllantirish muammolari.

XXI asrda ta'limning jamiyatni shakllantirish muammolari; zamonaviy dunyoda o'ziga xos murakkabliklar va yangi talablar. Jamiyatni shakllantirishda ta'lim muhim o'rini. XXI asrning globallashuv, texnologik inqilob va ijtimoiy tenglik kabi muhim omillari ta'lim tizimida qator yangi muammolarni keltirib chiqarishi. XXI asrda ta'lim tizimi tobora rivojlanayotgan texnologiyalar, yangi iqtisodiy va ijtimoiy talablar fonida turli xil qiyinchiliklar. Ta'lim sifatining pasayishi, global miqyosda raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun yetarli darajada tayyorlanmagan kadrlarning yetishmasligi; Zamonaviy ta'lim tizimlari innovatsion bilimlar va ko'nikmalarni berish. Digital divide (Raqamli tafovut) va ta'limdagi tengsizlik.

15-mavzu. O'z-o'zini tarbiyalash - ta'limning istiqbolli paradigmasi.

O'z-o'zini tarbiyalash - ta'limning istiqbolli paradigmasi; insonning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy faolligini oshirish uchun zarur bo'lgan muhim konseptual yondashuv. XXI asrda ta'limning asosiy vazifasi sifatida insonning ichki imkoniyatlarini ochish, o'z maqsad va qobiliyatlarini anglash va mustaqil ravishda o'zini tarbiyalash qobiliyatlarini rivojlantirish; O'z-o'zini tarbiyalash insonning o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi va hayotiy faoliyatini boshqarishdagi faolligini oshirish. O'z-o'zini tarbiyalashning mohiyati. Mustaqillik va shaxsiy mas'uliyat.

16-mavzu. Ta'lim sohasidagi ijtimoiy siyosat: o'qitishning ijtimoiy muammolari

Jamiyatda ta'limning umumiy sifati, tenglik va adolat prinsiplarini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar, strategiyalar va dasturlar. Ta'lim sohasida ijtimoiy siyosatning asosiy vazifasi ta'limni barcha qatlamlar uchun ochiq va teng imkoniyatli qilish. ijtimoiy muammolar, ularni hal etish ta'limning samaradorligi va umumiy jamiyat farovonligiga ta'siri.

17-mavzu. Ta'lim tizimini isloh qilish: qiyosiy tahlil

Ta'lim tizimining turli mamlakatlarda qanday isloh qilinayotganligini, ularning ijtimoiy, iqtisodiy, va madaniy omillarni hisobga olgan holda qanday natijalarga erishayotganligini o'rganishi. Har bir davlat ta'lim islohotlarini amalga oshirganda, o'ziga xos sharoit va ehtiyojlardan kelib chiqqan holda turli yondashuvlardan foydalanishi.

Finlandiya: Innovatsion ta'lim tizimi va islohotlar; Finlandiya ta'lim tizimi yuqori darajadagi tenglik. Finlandiyada o'quv dasturlari o'quvchilarning qiziqishlariga moslashtirilgan va juda ko'p mustaqil o'qishga e'tibor. O'qituvchilar eng obro'li kasblardan biri hisoblanishi.

Janubiy Koreya: Ta'lim islohotlari va texnologiyalarning joriy qilinishi; Janubiy Koreya ta'lim sohasida erishgan yutuqlari, raqobatbardosh va talabchan ta'lim tizimi; Onlayn ta'lim platformalari, raqamli o'quv materiallari va masofaviy ta'lim tizimlari keng joriy qilinganligi.

AQSh: Federal va shtatlar darajasida islohotlar; AQSh ta'lim tizimi juda ko'p qirrali va har bir shtat o'ziga xos islohotlar dasturi. AQShda ta'lim tizimidagi ijtimoiy tengsizlik muammosi hali ham dolzarb. Texnologiyalarni joriy qilish va STEM ta'limi: STEM (science, technology, engineering, mathematics) ta'limini rivojlantirishga katta e'tibor. Xitoy: O'qitishning markazlashganligi va innovatsiyalar.

18-mavzu. Zamonaviy sotsiologiyada ta'lim muammolarini o'rganish metodikasi

Ta'lim jarayoni muammolari va ularning jamiyatga ta'sirini ilmiy asosda tadqiq qilishning ko'p qirralari. Ushbu metodikalar ta'lim tizimining ijtimoiy xususiyatlari, undagi tenglik va tengsizlik masalalarini, shuningdek, ta'lim jarayonida yuzaga keladigan ijtimoiy muammolarni o'rganishda qo'llanilishi.

Zamonaviy sotsiologiya ta'limni nafaqat bilim berish vositasi sifatida, balki ijtimoiy institut sifatida o'rganish. Ta'lim tizimini chuqur tahlil qilish uchun har xil metodik yondashuvlar qo'llash, miqdoriy va sifatli tadqiqot usullari, statistik tahlil, kuzatuv va intervyu, etnografik tadqiqotlar va boshqalar.

19-mavzu. Ta'limning transformatsiyasi va rivojlanish tendensiyalarining xususiyatlari.

XXI asrda globallashuv, texnologik innovatsiyalar, va jamiyat ehtiyojlarining o'zgarishi. Bugungi kunda ta'lim tizimi keng miqyosli o'zgarishlar, o'qitish usullari va ta'lim mazmuniga, balki ta'limning ijtimoiy va iqtisodiy ta'siri. Ta'limning raqamli transformatsiyasi; Raqamli texnologiyalar ta'lim sohasida inqilobiy o'zgarishlar.

Onlayn va masofaviy ta'lim; So'nggi yillarda, ayniqsa pandemiya davrida, onlayn va masofaviy ta'lim keng tarqalishi. Ushbu transformatsiya ta'lim jarayonining joy va vaqt cheklovlarini olib tashlab, o'quvchilarga dunyoning istalgan joyidan ta'lim olish imkoniyati. Platformalar va texnologiyalar: Coursera, Udemy, Khan Academy kabi onlayn platformalar orqali butun dunyo bo'ylab talabalar o'z bilimlarini oshirishlari; Sun'iy intellekt (AI) va ta'limning shaxsiylashtirilishi; Shaxsiylashtirilgan o'quv jarayoni: AI yordamida har bir talabaning o'z qobiliyatlariga mos individual ta'lim yo'llari ishlab chiqish.

O'qitish jarayonining avtomatlashtirilishi: Ta'limning inkluzivligi va teng imkoniyatlar

III. Seminar va amaliy mashg'ulotibuyicha ko'rsatma va tavsiyalar:

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ta'lim sotsiologiyasining paydo bo'lishi va rivojlanishi.
2. Ta'lim sotsiologiyasining ob'ekti va predmeti, asosiy tushunchalari.
3. Ta'lim sotsiologiyasining nazariy yo'nalishlari va modellari.
4. Ta'lim, tarbiya va madaniyat: tarix va zamonaviylik
5. E.Dyurkgeym - ta'lim sotsiologiyasining asoschisi
6. Ta'lim ijtimoiy institut sifatida
7. Ta'lim jarayoni va uning tuzilishi
8. Ta'limda ijtimoiy tenglik va adolat muammolari.
9. Ta'lim va gender tengsizlik
10. XXI asrda noklassik ta'lim sotsiologiyasi
11. Dunyoda ta'lim sotsiologiyasi
12. XXI asrda inson va jamiyatning tarbiyaviy salohiyati.
13. Ta'lim ijtimoiy sub'ektning rivojlantirish jarayoni sifatida.
14. XXI asrda ta'limda jamiyatini shakllantirish muammolari.
15. O'z-o'zini tarbiyalash - ta'limning istiqbolli paradigmasi.
16. Ta'lim sohasidagi ijtimoiy siyosat: o'qitishning ijtimoiy muammolari
17. Ta'lim tizimini isloh qilish: qiyosiy tahlil

18. Ta'lim tizimini isloh qilish: qiyosiy tahlil
19. Zamonaviy sotsiologiyada ta'lim muammolarini o'rganish metodikasi
20. Ta'limning transformatsiyasi va rivojlanish tendensiyalarining xususiyatlari.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Fanning jamiyatdagi funksiyalari dinamikasi
2. Fanning turli madaniyatlarda tutgan o'rni
3. M.Veber fan taraqqiyotining madaniy-qadriyatli jihatlari haqida
4. F.Znaneskiy "ijtimoiy bilishda inson koeffitsiyenti haqida"
5. K.Levi-Strossning "sub'ektiv qonuni"
6. T.Kun nazariyasida anomaliyalar tushunchasi
7. Fan taraqqiyoti paradigmalar almashinuvi sifatida
8. "Normal fan" tushunchasi va uning turlari
9. Fan-texnika revolyutsiyalari (FTR) va ularning oqibatlari
10. G.Garfinkel etnometodologiyasida ilmiy bilim tushunchasi
11. Fan sotsiologiyasida yangi muammolarning qo'yilishi
12. K.Polani va P.Feyerabendning postpozitivizmi
13. Kognitiv fan sotsiologiyasida manfaat tushunchasii
14. M.Malkeyning diskursiv tahlil metodi
15. Kognitiv fan sotsiologiyasining asosiy oqimlari
16. Kognitiv fan sotsiologiyasi tamoyillari
17. Fan sotsiologiyasi konstrkutiv nazariyasining asosiy yo'nalishlari
18. Ilmiy faoliyat strukturasi
19. Fan sotsiologiyasida antikummulyativizm tamoyillari
20. T.Kun fanning paradigmali taraqqiyoti haqida
21. T.Kun fan sotsiologiyasida anomaliya tushunchasi
22. Zamonaviy FTR, asosiy tendensiyalar
23. Ijtimoiy va ilmiy qonunlar tushunchalari
24. Paradigmalar va fan taraqqiyoti qonunlari
25. Zamonaviy dunyoda ilmiy bilishni gumanitarlashtirish
26. Mafkura va ilmiy taraqqiyot
27. Jamiyatni bilishda siyosiy va ilmiy manfaatlar
28. Turli ijtimoiy-siyosiy tizimlarda fan
29. O'zbekistonda ta'lim qonuni.
30. Kadrlar tayyorlashning milliy dasturi. Ta'limdagi islohotlar va uning bosqichlari.
31. Ta'limning ijtimoiy vazifasi.
32. Ta'limning gumanitarlash yo'li va omillari.
33. Gumanitar madaniyatlarning rivojlanishi - yashash va hozirgi zamon sivilizatsiyasining asosi sifatida.
34. Oliy ta'lim dargohi hodimlarining ijtimoiy-demografik tuzilishi.

35. Oo‘Yu talaba va o‘qituvchilar nigohida.
36. Oliy ta’lim tizimida fan taraqqiyoti va yosh mutaxassislarning bandligi.

Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. **VI. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

– Talabalarda ta’lim sotsiologiyaning nazariy-metodologik asosi, predmeti, vazifalari va strategik tahlil hamda bashorat qilish uchun ularning amaliy ahamiyati ***haqida tasavvurga ega bo‘lishi;***

- talabalarga ta’limning mohiyatini; ijtimoiy tamoyillarini, ta’limdagi asosiy masalalarning sotsiologik yechimini tushuntirish; ta’lim tizimining barcha funksiyalarini jamiyat hayotida keng imkoniyatlarNI ***bilishi va ulardan foydalana olishi***;

- ijtimoiy hayotning turli sohalaridagi samarali ta’sirini o‘rganish; ta’lim sifatiga erishishning tavsiyanomalarini yaratish; talabalarda fanning sotsial vazifalari, uning rivojlanish qonunlari, struktura va metodlari haqida bilimlarini shakllantirish; talabalarda ilmiy-tadqiqot ko‘nikmalarini shakllantirish, ilmiy yutuqlarni amaliy faoliyatda qo‘llay olish ko‘nikmalarini shakllantirishdan iborat.

4. **VII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:**

- muammoli ma’ruzalar;
- interfaol keyslar va assismentlar;
- munozarali mashg‘ulot (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- kichik guruhlarda ishlash;
- RR-taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5. **VIII. Kreditlarni olish uchun talabalar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish vajoriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.

6. **Asosiy adabiyotlar:**

1. Aliqoriev N.S. va boshqalar. Sotsiologiya. – Toshkent, 2002.
2. Aliqorieva A.N. Ta’lim sotsiologiyasi / Uslubiy qo‘llanma. – Toshkent, 2013. – 120 b.
3. Bekmurodov M. va boshqalar. Sotsiologiya asoslari. – Toshkent, 2000.
4. Giddens E. Sotsiologiya. – M., 2005.
5. Осипов, А. М. Социология образования: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / под ред. А. М. Осипова. — М.:

Издательство Юрайт, 2018. – 367 с. – (Серия: Бакалавр и магистр. Академический курс).
6. Курилович, Н. В. Социология образования [Электронный ресурс]: пособие / Н. В. Курилович. – Минск: БГУ, 2020.

Qo‘shimcha adabiyotlar:

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022 — 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-sonli Farmoni. // Xalq so‘zi. 29 yanvar 2022 yil.
8. Mirziyoyev Sh.M. O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo’yicha qo’shimcha chora-tadbirlar to’g’risida” gi Qarori. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi 05.06.2018 y.N PQ-3775Qarori. – Toshkent, 2018.
9. Алиқориева А.Н. Таълим талаба назарида // Таълим ва тарбия. – Тошкент, 2006. – №1-2. – Б. 63-66.
10. Батигин Г.С. Социология интернет: наука и образование в виртуалном пространстве. Вестник РУДН, 2001. № 1.
11. Бекмуродов М. Социология асослари. – Тошкент: Фан, 1994.
12. Бекмуродов М.Б. Молодеж – сила и двигател прогресса // Ўзбекистан. – Тошкент, 2008. – № 1-2. – С. 23.
13. Зборовский Г.Ю. Социология образования: В 2-х томах. Йекатеринбург, 2005.
14. Инсон тараққиёти тўғрисида маъруза. Ўзбекистонда таълим: талаб ва таклиф мутаносиблиги. БМТ Ривожланиш дастури (БМТРД). – Тошкент, 2007-2008. – 201с.
15. Осипов Ю.Е, Тумалев В. Социология образования. – М.: Феникс, 2005.
16. Рахимов И. Фанларнинг фалсафий масалалари. – Тошкент, 2005.
17. Рис Ю.И., Степанов В.. Социология. Учебник. – М.:Дашков и К, 2006.
18. Современная философия науки. – М., 1996.
19. Соколова Г.Н. Инновационниэ процесси в модернизации посцовецкой промишленности. Социс, 2001, №9.
20. Социология образования и воспитания: Учебно-методическое пособие. – Ставропол: СГПИ, 2010. – 120 с.
21. Убайдуллаева Р.А. и др. Образование – пут к прогрессу и процветанию. – Ташкент, 2007. – 129 с.
22. Шафранов-Куцев Г.Ф. Социология. Маърузалар курси. Тюмен, 2005.

Internet saytlari:

23.www.irbwatch.org.

	24.www.websm.org 25.www.Treatment.org 26.www.thoughtfield.com 27.http://www.pollster.com 28.www.gallup.com 29.www.streamlinesurveys.com 30.www.zogby.com 31.www.knowledgenetworks.com
7.	Fan dasturi Srarof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti O'quv uslubiy Kengashining 2024 yil "24" 08 dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan modul uchun mas'ullar**: Z.Xujanov– SamDU, "Sotsiologiya va ijtimoiy ish" kafedrasi assistenti.
9.	**Taqrizchilar:** **Yu.G'.Salimov** Samarqand viloyati kambag'allikni qisqartirish va bandlik bosh boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari, sotsiologiya fanlari nomzodi (tashqi). I.Negmatov – SamDU, "Sotsiologiya va ijtimoiy ish" kafedrasi dotsent (ichki)

Sotsiologiya va ijtimoiy ish kafedrasi mudiri: **dots. I.Negmatov**

Psixologiya va ijtimoiy siyosiy fanlar fakulteti,dekani: **prof. A.Aymatov**

SamDU o'quv ishlari bo'yicha prorektor: **prof. A.Soleev**

"Sotsiologiya va ijtimoiy ish" kafedrasi o'qituvchisi Z.B.Xujanov tomonidan tayyorlangan 60311000-Sotsiologiya ta'lim yo'nalishi uchun tuzilgan "Sotsiologik tadqiqotlar metodlogiyasi, metodi va texnikasi" o'quv fani dasturiga

TAQRIZ

Ushbu fan talabalarga empirik sotsiologik tadqiqotlar to'g'risidagi bilimlarini shakllantirib, olingan bilimlari asosida konkret sotsiologik tadqiqotlar o'tkazish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga tadqiqot dasturi tuzish, ma'lumotlarni qayta ishlash va olingan ma'lumotlarni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy muammolarni sotsiologik tadqiqotlar nuqtai nazaridan o`rganish, olingan ma`lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish, amaliy taklif va tavsiyalarni ilgari surish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. "Sotsiologik tadqiqotlar metodlogiyasi, metodi va texnikasi" fanining turli yo'nalishlardagi nazariy-metodologik asoslari, fanning asosiy tushuncha, kategoriyalari va qonunlari, shaxs va uning ijtimoiylashuv jarayoni, sotsial guruhlar tasnifi, jamiyat a'zolarining ijtimoiy mavqesi, ijtimoiy-siyosiy jarayonlar ma'lum bir qonuniyatlar asosida kechishi, jamiyatda sodir bo'layotgan ijtimoiy jarayonlarning o'zaro bog'liqlikda ekanligini yaxlit idrok etishi hamda jamiyat rivojining asosiy omillarini boyitishga yo`naltirilgan.

Ushbu fan doirasida turli ijtimoiy-madaniy hodisalarni holis qiyosiy taqqoslash, zamonaviy jamiyatdagi mavjud ijtimoiy muammolardan ustuvorlarini aniqlash va ularni ob`ektiv tahlil qilish, muayyan hodisa va voqealarga kishilarning shaxsiy munosabatlarini o'rganishga qaratilgan empirik tadqiqotlarda ishtirok etish, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy sohalarda o'tkazilgan amaliy natijalaridan foydalana olish hamda sotsiologik tadqiqotlarning zamonaviy konsepsiyalari va modellari kabi masalalar bayoni atroflicha o`rganiladi.

Mazkur o`quv fan dasturi o`quv dasturlariga qo`yilgan talablar asosida tuzilgan bo`lib, bandlari mantiqan to`g`ri joylashtirilgan. O`quv fan dasturining asosiy qismida sotsiologik tahlil, jamiyatdagi voqea, jarayon va hodisalarni amaliy tadqiqot metodlari asosida tadqiq qilish, nazariy sotsiologiya va amaliy sotsiologik tadqiqot o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash, mustaqil sotsiologik tadqiqotlarni tashkil qilish, o'tkazish, olingan ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish, amaliy taklif va tavsiyalarni ilgari surish ko'nikmalarini bilim va malakaini o`rganish masalalari yoritilgan.

Albatta, usbu O`quv dasturining o`ziga xos kamchiliklari ham mavjud. Ammo bu kamchiliklar yaratilgan o`quv fan dasturining mohiyati va mazmuniga ta`sir etmagan. Shuning uchun ushbu fanning o`quv dasturi Sh.Rashdov nomidagi Samarqand davlat universiteti o`quv-uslubiy kengashiga tasdiqlash uchun tavsiya etaman.

Viloyat Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash boshqarmasi "Bandlikka ko'maklashish, tadbirkorlik va o'zaro biznesni rivojlantirish" bo'limi boshlig'i, sotsiologiya fanlari nomzodi Salimov Yu.G'.